



LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA SEIMUI ATSKAITINGŲ INSTITUCIJŲ, VEIKIANČIŲ KULTŪROS SRITYJE, VEIKLA

2012 m. gegužės 17 d. Nr. VA-P-50-2-6
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant 2011-05-30 pavedimą Nr. P-50-2

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Solveiga Naginevičiūtė (grupės vadovė)
Alvydas Aleknavičius
Sabinas Cycarevas

Auditas pradėtas 2011-05-30
Auditas baigtas 2012-05-17

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

SANTRAUKA

Šiuo metu Seimui atskaitingos yra 24 institucijos: trijų steigimas numatytas Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, o 21 instituciją Seimas įsteigė savo nuožiūra. Septynios institucijos iš dvidešimt keturių susijusios su kultūros ministrai pavestomis valdymo sritimis: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, Lietuvos radijo ir televizijos komisija, Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas, Valstybinė kultūros paveldo komisija, Valstybinė lietuvių kalbos komisija, Etninės kultūros globos taryba ir Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba. Su kitiems ministrams pavestomis valdymo sritimis besisiekiančių (pavyzdžiui: švietimo ir mokslo, sveikatos, žmogaus teisių) Seimui atskaitingų institucijų yra po vieną ar dvi. Atlikę Seimui atskaitingų kultūros srities institucijų veiklos vertinimą nustatėme, kad nepakankama šių institucijų veiklos kontrolė, skirtinga jų vadovų skyrimo tvarka, nevienodas šių institucijų statusas, skiriasi jų atskaitomybė.

Seimui atskaitingų institucijų veiklai nagrinėti Seimo valdyba 2010 metais sudarė darbo grupę, kuri pateikė išvadas ir pasiūlymus dėl minėtų institucijų statuso pokyčių. Dalies audituojamų institucijų statuso buvo rekomenduota nekeisti, vienos institucijos (Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo) – tikslinti, dvi institucijas (Valstybinę kultūros paveldo komisiją ir Etninės kultūros globos tarybą) sujungti ir peržiūrėti jų vykdomas funkcijas, atsisakant vykdomajai valdžiai būdingų funkcijų.

Audituojamoms institucijoms išlaikyti 2009–2011 m. buvo skirta apie 69 mln. Lt.

1 lentelė. Seimui atskaitingoms kultūros srities institucijoms 2009–2011 m. skirtos lėšos, tūkst. Lt

Institucijos	Palyginimo kriterijai	Institucijos teisinis statusas	Finansavimo šaltiniai	Institucijai skirtos lėšos		
				2009 m.	2010 m.	2011 m.
Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras		Biudžetinė įstaiga	Valstybės biudžetas	6165	5296	5669
Valstybinė lietuvių kalbos komisija		Biudžetinė įstaiga	Valstybės biudžetas	3253	2815	2815
Lietuvos radijo ir televizijos komisija		*	0,8 proc. transliuotojų ir retransliuotojų pajamų iš komercinės veiklos	2328	2295	2019
Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba		Biudžetinė įstaiga	Valstybės biudžetas	1048	1004	1027
Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas		Viešojo įstaiga	Valstybės biudžetas	11769	7500	9500
			Metinės įmokos už Lietuvos Respublikoje įregistruotų radijo ir (ar) televizijos programų transliuotojų ir retransliuotojų licencijas	363	421	401
Etninės kultūros globos taryba		Biudžetinė įstaiga	Valstybės biudžetas	533	315	315
Valstybinė kultūros paveldo komisija		Biudžetinė įstaiga	Valstybės biudžetas	863	575	735

Iš viso			26322	20221	22481
* Juridinių asmenų registre Lietuvos radijo ir televizijos komisijos teisinis statusas nenurodytas (žr. 9 psl.)					
Šaltinis – Valstybės kontrolė					

Iš Seimo kanceliarijos Parlamentinių tyrimų departamento parengtos medžiagos matyti, kad užsienio šalyse: Lenkijoje, Rumunijoje, Prancūzijoje, Suomijoje dalis panašias funkcijas vykdančių institucijų pavaldžios atitinkamos srities ministerijoms (žr. 2 priedą). Iš Seimui atskaitingų kultūros srities institucijų išskirti galima būtų Lietuvos radijo ir televizijos komisiją ir Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrą, kurių atitikmenys užsienio šalyse yra nepriklausomos institucijos, atsiskaitančios šalių parlamentams. Mažėja šalių, turinčių Gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro atitikmenis, pavyzdžiui, Latvijos panašaus pobūdžio institucija, atlikusi jai pavestas funkcijas, buvo panaikinta. Užsienio šalyse nėra institucijų, atitinkančių Žurnalistų etikos inspektoriatų tarnybą, tačiau jose yra įvairios žiniasklaidos savireguliacijos institucijos.

Siekdami įvertinti Seimui atskaitingų kultūros srities institucijų veiklą analizavome:

- ar šių institucijų steigimas, jų teisinis statusas ir kontrolė yra reglamentuoti,
- ar jų padėtis viešojo administravimo sistemoje užtikrina efektyvų kultūros srities valstybės funkcijų pasidalinimą, ar jų vykdomos funkcijos persidengia ir (arba) dubliuojasi su kitų viešojo administravimo institucijų funkcijomis,
- ar jų vykdomos funkcijos gali būti priskirtinos vykdomajai valdžiai būdingoms funkcijoms,
- ar institucijų bendrosios veiklos efektyvumo kriterijų reikšmės panašios į Vyriausybei atskaitingų institucijų ir įstaigų veiklos (bendrųjų funkcijų) efektyvumo 2011 m. vertinime pateiktas reikšmės.

Išvados

1. Nenumatyti kriterijai, kuriais būtų vadovaujamasi steigiant Seimui atskaitingas institucijas ir institucijos būtų priskiriamos atskaitingoms Seimui, todėl nepakankamai įvertinamas institucijos tikslingumas, jos paskirtis ir atskaitomybė, poreikis steigti nuolatinę ar laikinąją instituciją. (7–8 psl.)

2. Seimui atskaitingų kultūros srities institucijų atskaitingumas nepakankamai reglamentuotas, dalies nagrinėjamų subjektų steigimo teisės aktuose nėra nurodomas jų ryšys su Seimu, išskyrus prievolę teikti metinę ataskaitą, todėl ne visada užtikrinama reikiama jų veiklos kontrolė. (9–10 psl.)

3. Dalis Seimui atskaitingų kultūros srities institucijų vykdomų funkcijų persidengia su kitomis kultūros srities viešojo administravimo institucijų funkcijomis, dalis jų būdingesnės

vykdomosios valdžios institucijų vykdomoms funkcijoms ir nesietinos su Konstitucijos Seimui nustatytais įgaliojimais, dėl to gali būti neracionaliai naudojami valstybės ištekliai. (11–15 psl.)

4. Nepakankamai išnaudojamos galimybės pasinaudoti Seimui atskaitingų kultūros srities institucijų veiklos rezultatais, kai kurių audituotų institucijų dalies vykdomų funkcijų apimtys mažėja, todėl gali būti neefektyviai panaudojami turimi ištekliai. (16–17 psl.)

5. Seimui atskaitingų kultūros srities institucijų, turinčių kolegialius sprendimus priimančius valdymo organus (Etninės kultūros globos tarybos, Lietuvos radijo ir televizijos komisijos, Valstybinės kultūros paveldo komisijos, Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos), komisijos / tarybos narių skaičius didelis (nuo 12 iki 21), todėl mažėja institucijų veiklos efektyvumas ir lėšos naudojamos nepakankamai racionaliai. (17–18 psl.)

Pasiūlymai

1. Siekiant išvengti funkcijų persidengimo ir funkcijų, nebūdingų Seimui atskaitingai institucijai, priskyrimo bei užtikrinti statusą, įgalinantį veiksmingą įstaigų atskaitomybę ir kontrolę, reikėtų numatyti Seimui atskaitingų institucijų steigimo kriterijus ir, tobulinant teisės aktus, išgryninti jų vykdomas funkcijas. (1, 2, 3 išvados)

2. Siekiant užtikrinti tinkamą pagal vykdomas funkcijas institucijos vietą viešojo administravimo sistemoje, būtų tikslinga spręsti dalies kultūros srities Seimui atskaitingų institucijų statuso keitimą. (3 išvada)

3. Siekiant efektyvaus išteklių naudojimo atsižvelgti į tai, kad kai kurių audituojamų institucijų vykdomų funkcijų apimtys mažėja, kai kurios funkcijos vykdomos nerezultatyviai, reikėtų nuspręsti dėl tikslingumo vykdyti funkcijas ir atitinkamai optimizuoti institucijų veiklą. (4 išvada)

4. Siekiant efektyvesnės institucijų veiklos bei racionalesnio išteklių panaudojimo, būtų tikslinga nustatyti ir įteisinti optimalų Seimui atskaitingų institucijų, turinčių kolegialius sprendimus priimančius valdymo organus, narių skaičių. (5 išvada)

Įpareigotas Seimo valdybos, Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetas informavo, kad pateiktos išvados ir pasiūlymai bus panaudoti tobulinant teisės aktus ir vykdant parlamentinę kontrolę.